

TÁRLAT

Bodrogi Sándor lószőrből font ékszerei

A Nagykátán élő *Bodrogi Sándor* a népművészet sajátos, viszonylag ritka és rendkívül ősi ágát, a lószőrfontást műveli, mégpedig hazai és nemzetközi szempontból egyaránt egyedülálló színvonalon.

A lószőrt, pontosabban a ló farkának a szőrét ősidők óta fonják, sodorják, hasznosítják. Az élet kegyetlensége, hogy ennek a pompás állatnak, a magyarság talán első háziállatának, a magyar parasztember testi-lelki társának legszebb díszéből, pompás, földig érő farkoszőrből leginkább őt magát gúzsba kötő béklyót, mozgását nehezítő nyűgöt, futását fékező kötőfeket készítették; de lószőrből készültek a vadállatok elejtésére szolgáló alkalmatosságok is, a madárhuroktól kezdve a nagyobb vadállatok elfogására való törökig. Lószőrből sodorták a régi fakilincsek meghúzására szolgáló zsinórokat is. Mivel pedig a hurkos, törös vadászat a legősibb emberi mesterségek közül való, aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy a lószőrfontás kezdetei a honfoglalást megelőző, legalább háromezer esztendővel ezelőtti időkre nyúlnak vissza.

A lószőrből készült fonat azonban nemcsak rendkívül erős volt – ezért lehetett vele akár vaddisznót is fogni –, hanem fényes, természetes jellegével roppant tetszetős is, s a belőle készült portéka szépségét fokozni lehetett azáltal, hogy a lószőr rendkívül sokféle színárnyalatban fordul elő, s ezeket művészi módon lehet egymáshoz hurkolni, illeszteni. Kézenfekvő volt tehát, hogy a lószőrből őseink ne csak használati tárgyakat készítsenek, hanem díszítő funkciót betöltő nyakláncot, tűtartót, gyűrűt, fülbevalót is.

Ismeretes, hogy a magyar parasztlányok és -asszonyok régebben nemigen hordtak ékszereket. Az egyik legszínesebb, leggazdagabb viseletet hordó népcsoportunk, a torockói, még fülbevalót sem viselt. Kivételt jelentenek azok a magyar népcsoportok, amelyek dél felé román vagy délszláv népességgel érintkeztek, és bizonyos mértékig átvették azok rikitőbb, rengeteg gyöngyöt alkalmazó viseletének néhány elemét. De még a régebbi századokból előkerült magyar sírokban is csak igen kevés ékszert találtak régészeink, különösen a köznépi temetőkből. Bizonyos jelekből a néprajzosok és a régészek arra következtetnek, hogy a régi idők magyar asszonyai és lányai nem fém és üveg ékszert, hanem lószőrből font fülbevalót és nyakéket hordtak, csakhogy ezeknek túlnyomó része az idők folyamán elporladt, megsemmisült a sírokban.

„Ha tehát föltesszük a kérdést – írja Viski Károly a *Magyarság néprajza* II. kötetében –, hogy a honfoglalás előtti nomád pásztor miféle magamunkájával kedveskedett szerelmesének, akkor mindenképp a lószőrből készült nyakláncot említendő.”

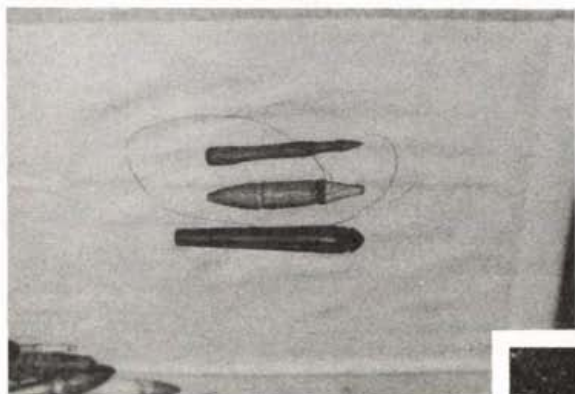
Ez az ősidők óta művelt pásztorművészet az évszázad eleje óta aludta Csapkerózsika-álmát, mígnem akadt egy ember, aki egyesítette magában az ősök ösztönös művészetét a XX. század emberének tudatos látásmódjával, és sikerült felébresztenie, föltámasztania a lószőrfontás művészetét, a lószőrből való ékszerkészítés gyönyörű mesterségét. Amikor Bodrogi Sándor bácsi nehéz, paraszti munkában megkérgesedett kezét és a keze alól kikerülő csodálatosan finom, áttört, varázslatos színekben játszó lószőr ékszereket nézem, mindig azok a nehéz, bárdal készült paraszti szövőszékek, osztováták jutnak eszembe, amelyekről hasonló szépségű és nemegyszer finomságú szőttesek születnek.

Bodrogi Sándor a Népművészet Mestere, és a nép művészetének egyik legkiválóbb, legavatottabb művelője, kiemelkedő egyénisége. Aki azonban egyúttal a népművészet közösségi jellegét is továbbviszi, amikor tanítványok tucatjait oktatja, átadva nekik az elődöktől örökölt tudást, és valamit talán az istenadta tehetségéből is. Bodrogi Sándor tehát azokhoz az igazi nagy művészekhez hasonlítható, akik nem elzárkózva, elvonulva, a világtól elhúzódva, hanem tanítványok seregétől körülvéve alkotnak, tehetségük nemcsak a műveikben, de szellemi utódaikban is tovább él.

Bodrogi Sándor bátyámtól egy ízben úgy hallottam, hogy ezek a lószőrből font ékszerek értéküket tekintve azonos súlyú aranyhoz hasonlíthatók. Szerintem ennél sokkal értékesebbek, hiszen aranytárgyat, arany ékszert a világ minden táján, szinte minden országában

kilószám, mázsaszám, vagonszám készítettek, de nemcsak készítettek, hanem hamisítottak és raboltak is. S ha meggondoljuk, hogy a világtörténelem során mennyi vér és szenvedés, mennyi hiába kioltott emberélet tapadt az aranyhoz, ehhez a rideg, sárga fémhez, akkor azt hiszem, nyugodtan elmondhatjuk, hogy az emberiség kiváló ötvöse bármilyen csodálatos remekműveket alkottak is az aranyból, nekünk magyaroknak, a magyar nép művészetét értő és szerető embereknek többet jelentenek ezek a lószórból font ékszerek, amikhez nem tapad vér és szenvedés, s amiknek szépsége, szívünkhöz, lelkünkhöz való közelsége semmi máshoz nem hasonlítható.

Halász Péter

Balogh János felvételei

